

MB-116

March-2022

B.Com., Sem.-I**CC-102 : Human Resource Management**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

- સૂચનાઓ : (1) પ્રશ્નપત્રમાં 2 વિભાગ છે. વિભાગ – I (40 ગુણ) અને વિભાગ – II (10 ગુણ)
 (2) વિભાગ – I માંથી કોઈપણ 2 પ્રશ્નો લખો. વિભાગ – II ફરજિયાત છે.
 (3) વિભાગ – II (બહુવિકલ્પ પ્રશ્નો) નો ક્રમાંક બદલવો નહીં.

વિભાગ – I

1. (A) માનવ સાધન સંચાલનનું મહત્ત્વ વિગતવાર સમજાવો અને માનવ સાધન સંચાલકની ભૂમિકા વિશે લખો. 10
 (B) માનવ સાધન આયોજનની વ્યાખ્યા આપી, માનવ સાધન આયોજનના તબક્કા વિશે લખો. 10

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : 4 × 5 = 20

- (1) માનવ સાધન સંચાલનના ક્રિયાત્મક કાર્યો.
 (2) માનવ સાધન મેનેજરના ગુણો.
 (3) માનવ સાધન આયોજનને અસર કરતાં પરિબલો.
 (4) માનવ સાધન આયોજન અને માનવ સાધન સંચાલન

2. (A) વૈજ્ઞાનિક ભરતીની વ્યાખ્યા આપી, ભરતીના વિવિધ પ્રાપ્તિ સ્થાનો વિશે લખો. 10
 (B) તાલીમ અને વિકાસની વ્યાખ્યા આપો, તાલીમની પ્રક્રિયા વિગતવાર સમજાવો. 10

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : 4 × 5 = 20

- (1) માનવ સાધન વિકાસની પદ્ધતિઓ
 (2) ભરતી માટેની વિવિધ કસોટીઓ
 (3) તાલીમનું મહત્ત્વ
 (4) અધિકારીઓનો વિકાસ

3. (A) બઢતીની વ્યાખ્યા આપી, બઢતી માટેના ધોરણો સિનિયોરિટી અને કાર્યક્ષમતા સમજાવો. 10
 (B) ફેરબઢલીની વ્યાખ્યા આપી, ફેરબઢલીના કારણો અને માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો લખો. 10

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : 4 × 5 = 20

- (1) જુરસો-ઊંચા જુરસામાં ફાળો આપતાં પરિબલો
 (2) અપકર્ષ અને અપકર્ષના કારણો
 (3) કામગીરી મૂલ્યાંકનના પ્રકારો
 (4) બઢતીના આધારો

4. (A) કાર્ય રચનાનો અર્થ આપી, તેને અસર કરતાં પરિબલો વિશે સમજાવો. 10
 (B) કાર્ય જીવનની ગુણવત્તાને સુધારવાના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો વિશે વિગતે લખો. 10

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો :

4 × 5 = 20

- (1) ગુણવત્તા વર્તુળો
 (2) કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ
 (3) કાર્ય વિસ્તૃતિકરણ
 (4) કાર્ય ફેરબદલી

વિભાગ – II

5. બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો : (કોઈપણ પાંચ) 10

- (1) કાર્ય જીવનની ગુણવત્તા-શબ્દનો પ્રથમવાર ઉલ્લેખ _____ વર્ષમાં થયો હતો.
 (A) 1975 (B) 1970 (C) 1990 (D) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (2) કાર્ય વિસ્તૃતિકરણ એટલે _____.
 (A) મૂળ કાર્યમાં વધારો (B) સંપૂર્ણ નવું કાર્ય
 (C) વિવિધ વિભાગોમાં કાર્ય કરવું (D) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (3) 360 પ્રતિષેષણમાં _____ દ્વારા મૂલ્યાંકનનો સમાવેશ થાય છે.
 (A) નિરીક્ષક (B) હાથની નીચેના કર્મચારીઓ
 (C) સહકર્મચારીઓ (D) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (4) યોગ્ય વ્યક્તિ, યોગ્ય સમય અને યોગ્ય સંખ્યા એટલે _____.
 (A) બઢતી (B) ફેરબદલી
 (C) વૈજ્ઞાનિક ભરતી (D) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (5) કર્મચારી રેટિંગ એ _____ થી સંબંધિત છે.
 (A) કામગીરી મૂલ્યાંકન (B) કર્મચારી તાલીમ
 (C) અધિકારીઓનો વિકાસ (D) ઉપરના બધા જ
- (6) તાલીમનો ઉદ્દેશ _____ છે.
 (A) જૂનું જ્ઞાન તાજું કરવું (B) ગુણવત્તામાં વધારો
 (C) સ્વસ્થ અને સલામતીની જાળવણી (D) ઉપરના બધા જ
- (7) પ્રતિષેષણ એ તાલીમનો _____ તબક્કો છે.
 (A) પ્રથમ (B) મધ્ય (C) આખરી (D) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (8) ઉદ્દેશો દ્વારા સંચાલનનો ખ્યાલ _____ એ પ્રચલિત કર્યો હતો.
 (A) પીટર ડ્રુક્કર (B) હેન્રી ફેયોલ (C) ફ્રેડ્રિક ટેલર (D) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (9) ભૂમિકા ભજવવાની પદ્ધતિ _____ એ વિકસાવી હતી.
 (A) હેન્રી ફેયોલ (B) પીટર ડ્રુક્કર (C) ફ્રેડ્રિક ટેલર (D) જે.એલ. મોરેનો
- (10) માનવ સાધન સંચાલન _____ વધારવામાં મદદ કરે છે.
 (A) ઉત્પાદકતા (B) વેચાણ (C) પડતર (D) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં

MB-116

March-2022

B.Com., Sem.-I

CC-102 : Human Resource Management

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

- Instructions :**
- (1) There are **two** sections in this question paper, Section – I (**40** marks) and Section – II (**10** marks).
 - (2) Attempt any **two** questions from Section – I. Section – II is compulsory.
 - (3) Do not change serial order of Section – II (multiple choice questions)

SECTION – I

1. (A) Explain in detail importance of Human resource management and state Role of HR manager. **10**
- (B) Define Human resource planning and write Stages of Human resource planning. **10**

OR

Write short notes on : (4*5 mks) **20**

- (1) Operative functions of Human Resource Management
- (2) Qualities of HR manager
- (3) Factors affecting Human resource planning
- (4) Human resource planning and Human resource management

2. (A) Define Scientific recruitment and state various sources of recruitment. **10**
- (B) Define training and development. Explain in detail procedure of training. **10**

OR

Write short notes on : (4*5 mks) **20**

- (1) Methods of Human resource development
- (2) Various tests for recruitment
- (3) Importance of training
- (4) Executive development

3. (A) Define promotion. State seniority and efficiency as base of promotion. **10**
- (B) Define transfer. State its causes and guiding principles. **10**

OR

Write short notes on : (4*5 mks) **20**

- (1) Morale-factor contributing to high morale
- (2) Demotion and causes of demotion
- (3) Types of performance appraisal
- (4) Basis of promotion

4. (A) Explain meaning of Job design and factors affecting Job design. **10**
(B) Discuss in detail guiding principles for improving quality of work life. **10**

OR

Write short notes on : (4*5 mks) **20**

- (1) Quality circles
- (2) Job enrichment
- (3) Job enlargement
- (4) Job rotation

SECTION – II

5. Multiple choice questions : (Answer any 5) **10**

- (1) Word “Quality of work life” was mentioned for the first time in the year _____.
(A) 1975 (B) 1970
(C) 1990 (D) None of the above
- (2) Job enlargement means _____.
(A) Addition to original work (B) Complete new task
(C) Working in different department (D) None of the above
- (3) 360 feedback involves appraisals by _____.
(A) Supervisors (B) Subordinates
(C) Peers (D) None of the above
- (4) Right man, Right time and Right number means _____.
(A) Promotion (B) Transfer
(C) Scientific recruitment (D) None of the above
- (5) Employee rating is related to _____.
(A) Performance appraisal (B) Employee training
(C) Executive development (D) All of the above
- (6) Objective of training is to _____.
(A) Update knowledge (B) Improve quality
(C) Maintain health and safety (D) All of the above
- (7) Follow-up is _____ stage of training.
(A) First (B) Middle
(C) Last (D) None of the above
- (8) Concept of Management by objectives was popularized by _____.
(A) Peter Drucker (B) Henry Fayol
(C) Fredric Taylor (D) None of the above
- (9) Role playing method was developed by _____.
(A) Henry Fayol (B) Peter Drucker
(C) Fredric Taylor (D) J. L. Moreno
- (10) Human resource management helps to increase _____.
(A) Productivity (B) Sales
(C) Cost (D) None of the above